

SEMINARIUM VARADIENSIS

Anul VII
Numărul
23 (49)
IANUARIE
2010

Realizat de Seminarul Teologic Greco-Catolic „Sfinții Vasile, Grigore și Ioan”, Oradea

PÂINE PENTRU CA SĂ MÂNÂNCE TOATĂ LUMEA

Ridicându-și ochii și văzând că o mulțime mare venea după el, Isus i-a zis lui Filip: «De unde vom cumpăra pâini ca aceștia să mănânce?» Însă spunea aceasta ca să-l pună la încercare; de fapt, el știa ce avea de gând să facă. Unul dintre discipolii lui, Andrei, fratele lui Simon Petru, i-a zis: «Este aici un băiat care are cinci pâini de orz și doi pești. Însă ce sunt acestea pentru atâția?» Isus a zis: «Faceți-i pe oameni să se așeze!» în locul acela era multă iarbă. Așadar, s-au așezat bărbații, în număr cam de cinci mii. Isus a luat pâinile și, mulțumind, le-a dat celor așezați; la fel și din pești, cât a voit fiecare. Când s-au săturat, le-a spus discipolilor săi: «Adunați bucățile rămase, ca să nu se piardă nimic». Așadar, au adunat și au umplut douăsprezece coșuri cu bucăți care au rămas de la cei ce mâncaseră din cele cinci pâini de orz. (In 6, 5-6.8-13)

De unde vom lua pâine pentru ca să poată să mănânce toată lumea? Este întrebarea acută a lui Isus care devine o provocare pentru ucenicii săi, întrucât a hrăni lumea care vine în urma Învățătorului din Nazaret se arată a fi o urgență imposibil de amânat. Oamenii au nevoie de hrană și, chiar dacă în Providența sa Dumnezeu cunoaște aceste necesități, nu sustrage apostolilor și celor care îl urmează șansa de a fi protagoniști ai întâmplărilor concrete din această lume.

Pâinea și peștele care vor îndestula mulțimile vin din partea unui tânăr. Un apostol al lui Isus l-a sesizat și l-a prezentat în fața Domnului cu bagajul său modest. Tolba acestui copil este ne semnificativă, căci acolo își pusese de acasă doar puțină merinde...

Și cu toate acestea, proviziile unui tânăr ajung să sature o mulțime întregă. Se întâmplă aceasta, atunci când mica sa tolba este încredințată lui Isus, iar de aici, El multiplică în mod minunat resursele care păreau slabe și insuficiente.

Mai mult, Domnul cere ca la sfârșit toate bucățile rămase în plus să fie strânse cu grijă, pentru ca să

nimic să nu se piardă. Totul poate fi prețios, iar Isus care a înțeles cât de utilă putea fi pentru o mulțime întreagă merindea unui singur tânăr, le lasă ucenicilor săi această lecție ulterioară de viață.

Situația relatată de către evanghelistul Ioan își păstrează încă toată prospețimea: și astăzi oamenii au nevoie de hrană, și astăzi preoții lui Isus continuă să-I aducă în față tineri sau mai puțin tineri care își pun cu simplitate înaintea Domnului toate resursele. Multe sau puține, atunci când îi sunt dăruite cu adevărat, Isus poate să le multiplice, transformându-le în hrană care poate să îndestuleze mulți oameni.

Sunt gânduri ce pot apărea încurajatoare pentru toți studenții de teologie – și nu numai – care în aceste zile înfruntă truda examenelor din sesiunea ianuarie-februarie. Știu că uneori, agitația și plictisul, împreună cu sentimentul angoasant de a trebui să se parcurgă cu obligativitate un text, un curs, pentru ca mai apoi cineva să-ți pună întrebări asupra lui, nu este o experiență chiar fericită. Însă atunci când lucrurile sunt privite cu o vizuală mai largă, întrezărind utilitatea bogăției care se poate aduna din cărți, și nu doar truda de moment a studiului, pregătirea examenelor poate fi asimilată activității de hrănire nu doar a propriului suflet, ci și al multor alora. Studiul teologiei poate și trebuie să devină nutremânt pentru persoane, întrucât trăirea credinței, rugăciunea și viața creștină merge mână-n mână cu aprofundarea conținutului lucrurilor care sunt crezute. Fără argumente și fără o bază teologică solidă, trăirea creștină este expusă subiectivismului și fluctuațiilor momentane de tonus sufletesc.

Firmiturile de cunoaștere din fiecare curs, unite cu disponibilitatea fiecărui teolog, care precum tânărul din evanghelie acceptă să dea tot ceea ce are pentru a împărtăși cu ceilalți, ar putea să devină o hrană neașteptată, dar mereu binevenită, pentru mulți oameni...

Pr. Cristian SABĂU
Rector

RUGĂCIUNEA (IV)

Luna precedentă am sugerat că rugăciunea ar trebui îndreptată către noi înșine. Dacă rugăciunea pe care o rostești nu prezintă mare importanță pentru tine, nu o vei putea prezenta Domnului. Dacă ești distrat, neatent față de cuvintele pe care le pronunți, dacă inima nu-ți este îndreptată în direcția rugăciunii tale, atunci rugăciunea ta nu va putea ajunge la Dumnezeu. Din această cauză trebuie să alegem rugăciunea pe care o putem rosti cu toată mintea și sufletul.

Deseori poate fi potrivită *rugăciunea spontană*, care țâșnește din sufletul nostru. Putem rosti scurte rugăciuni spontane cu voce tare și deasemenea putem să ne rugăm folosind rugăciunile pe care ni le oferă cărțile noastre de rugăciuni. Aceste rugăciuni pe care le găsim în tradiționalele cărți de rugăciuni sunt rezultate ale unor profunde experiențe ale sfinților, pe care de multe ori nu ei le-au inventat, ci au fost inspirate de Spiritul Sfânt, fiind „turnate” în viețile și inimile lor.

Rugăciunea spontană este posibilă în două situații. Prima situație este în momentele în care avem o puternică conștiință a prezenței lui Dumnezeu, care trezește în noi un răspuns de rugăciune, de bucurie și toate acele forme de răspuns de care suntem în stare atunci când experimentăm prezența lui Dumnezeu. Cea de-a doua situație, în care rugăciunea spontană este cea mai potrivită, este atunci când devenim brusc conștienți de pericolul de moarte în care ne aflăm și când strigăm dintr-o dată din adâncul disperării și al părăsirii, simțind că doar Dumnezeu ne poate veni în ajutor.

Aceste două situații tipice presupun întotdeauna o trezire puternică a conștiinței și o trăire a existenței și prezenței lui Dumnezeu, iar atunci cuvintele pe care le folosim în rugăciune nu au o mare importanță, ci este starea interioară care contează.

Trebuie să înțelegem că acest tip de rugăciune nu stă neîncetat la dispoziția noastră, deoarece presupune o stare extraordinară (bucurie sau tristețe) și nicidecum una neutră, în care nu suntem copleșiți de prezența lui Dumnezeu și nici de înțelegerea propriei condiții umane. În aceste perioade neutre, normale din viața noastră, nu ne rugăm din spontaneitate, ci din convingere.

Pentru a ne ruga din convingere, găsim un mare număr de rugăciuni scrise (scurte sau lungi) destinate diverselor momente ale zilei sau diverselor ocazii și sărbători.

Un alt mod în care ne putem ruga se bazează pe utilizarea continuă a unei rugăciuni scurte,

iaculatorie, care servește pentru crearea unui cadru creștin în viața noastră plină de probleme, îngrijorări și greutăți. În mediul creștin occidental sunt des întâlnite rugăciunile: „*Isuse al meu, fii milos-tiv!*” precum și „*Preasfântă Inimă a lui Isus, vie Împărăția Ta!*”. În schimb, în mediul creștinilor orientali cea mai răspândită rugăciune iaculatorie este „*Doamne, Isuse Cristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!*”

Acest tip de rugăciune este considerat a fi unul al statorniciei, deoarece nu este o rugăciune discursivă în care trecem de la un gând la celălalt. Pentru ca rugăciunea noastră să fie adevărată, trebuie să o trăim. Să dăm viață acelor cuvinte prin faptele și comportamentul nostru, altfel riscăm să rostim vorbe goale, fără conținut și care nu vor avea nici un efect.

Este cu totul lipsit de sens să-i cerem lui Dumnezeu ceva pentru care suntem nepregătiți. De exemplu: în zadar îi cerem lui Dumnezeu să ne scape de o anumită ispită dacă noi căutăm prin orice mijloace să comitem păcatul respectiv. Dumnezeu ne susține cu harul Său, dar în același timp așteaptă de la noi o atitudine concordantă deopotrivă cu rugăciunea noastră dar și cu harul Său.

Fiecare trebuie să ne luăm crucea zilnic, iar atunci când cerem ceva în rugăciunile noastre, nu trebuie să așteptăm pasivi, ci trebuie să ne implicăm cu tot curajul și însuflețirea pe care o putem da acțiunilor noastre. Căci ce rost ar avea să-i prezentăm lui Dumnezeu problemele noastre dacă atunci când El ne asistă cu harul Său pentru a le depăși, noi stăm cu mâinile în sân așteptând ca El să facă totul? În rugăciune avem deci de făcut un efort fizic și psihic, care ține de atenția fizică și concentrarea psihică în care ne rugăm. Dacă vom face toate acestea, vom deveni cei care bat la ușa Împărăției.

De multe ori, rugăciunea noastră nu are destulă însuflețire, deoarece nădejdea noastră nu este destul de adâncă. Noi îl vrem pe Dumnezeu alături de multe alte lucruri, dorim ajutorul Său, dar în același timp încercăm să obținem ajutor și din alte părți și îl ținem pe Dumnezeu pe post de rezervă, pentru orice eventualitate.

Doar atunci când vom realiza că Dumnezeu este singurul capabil să se îndure de condiția umană și să o sfințească, vom găsi cuvinte pentru a-L ruga și lauda după cuviință. Doar atunci vom atinge esența rugăciunii!

Anton RUS,
Părinte spiritual

HIROTONIRE ÎNTRU IPODIACONAT

În seara zilei de 16 decembrie 2009, noi, seminariștii din anul IV, am primit hirotonirea întru ipodiaconi sau subdiaconi, conferită de PSS Virgil Bercea, Episcop de Oradea Mare.

Dacă în urmă cu aproximativ un an, la 6 decembrie, eram hirotoniți ca lectori, Domnul a hotărât, după curgerea firească a timpului, să avansăm cu încă o treaptă înspre primirea Sfintei Preoții.

Din latinescul *diaconus* și grecescul *diákonos*, diacon înseamnă *slujitor*, *asistent*; diaconii au apărut încă din timpul Sfinților Apostoli, (Fap. 6, 1-6). Ne amintim că primul diacon a fost Ștefan. Diaconii aveau funcții liturgice, catehetice precum și unele funcții administrative. Chiar dacă un ipodiacon nu are toate atribuțiile unui diacon, este totuși aproape prin slujirea sa la altar și predicarea Evangheliei.

Evenimentul primirii treptei ne-a „atins” pe

toți. Personal, mărturisesc că în momentul în care eram îngenucheat în fața iconostasului și am primit binecuvântarea Preasfinției Sale, am simțit o puternică

emoție, sentiment care l-am trăit de puține ori în viață. Am simțit că viața mea avea să se schimbe de acum: slujirea în apropierea altarului și predicarea Cuvântului își vor pune adânc amprenta în existența mea.

De asemenea, emoția aceasta „sacră”, dacă pot să-i spun așa, i-a cuprins și pe colegii mei; se putea citi pe fețele lor „mișcarea launtrică” încercată în urma întregului ritual.

Îi mulțumim lui Dumnezeu că ne-a ajutat și ne-a învrednicit să ajungem acest moment și îi cerem ajutorul și în continuare, pentru a ne face slujitori adevărați și devotați, asemenea Sfântului Ștefan.

Ciprian-Ioan BURDAȘ,
MASTERAND

HIROTESIRE ÎNTRU LECTORAT

„Și-i dă lui să învețe și să citească cu toată înțelepciunea.”

Alături de seminariștii anului IV, și noi cei din anul III am experimentat un moment unic în drumul nostru spre preoție, primind treapta lectoratului în cadrul Vecerniei din seara zilei de 16 decembrie 2009. Astfel, după ce noii ipodiaconi au ajuns în vecinătatea altarului, a venit rândul hirotesirii noastre, a noilor lectori.

Din punct de vedere liturgic, treapta lectoratului implică tunderea, rugăciunea Ierarhului, îmbrăcarea stiharului precum și citirea unui scurt text din Apostol, pentru ca noul lector să demonstreze că nu a primit această treaptă în zadar. Din punct de vedere al ierarhiei ecleziastice, lectoratul este prima treaptă, o treaptă minoră a slujirii în vederea preoției. Din moment ce devine lector, se-

minaristul este direct responsabil cu buna desfășurare a cântărilor liturgice, a citirilor (Apostolul), deci cu tot ceea ce implică serviciul în strană. Rolul lectorului este important: el este acela care conduce răspunsurile credincioșilor la Sfânta Liturghie.

Lectorul este un slujitor al lucrurilor dumnezeiești din Biserică și este dator să se comporte cu smerenie și credință.

Acest eveniment a fost unul plin de bucurie pentru noi, studenții teologi din anul III... Un moment neasemuit, în care Spiritul Sfânt a coborât prin rugăciunea Preasfinției Sale Virgil Bercea, făcându-ne vrednici de această treaptă a slujirii.

Eugen IVUȚ,
ANUL -III-

TERAPIA IERTĂRII

Venirea Fiului lui Dumnezeu în ieslea din Vi-flaim a lăsat o urmă de neșters asupra istoriei. Evenimentul petrecut atunci a produs o schimbare hotărâtoare în istoria mântuirii noastre, în viața interioară a omului.

Perioada de pregătire pentru acest eveniment cheie din viața creștinilor, și nu numai, este presărată cu momente de renunțare, de încercare, de autodepășire, de perfecționare, și toate acestea ca să ne pregătim sufletele pentru venirea Mântuitorului.

Venirea Sa nu mai are un caracter istoric, ci metaistoric; caracter, care asumat într-un mod responsabil, poate să influențeze istoria și evenimentele concrete ale perioadei în care trăim. Deși coborârea din „cele înalte” nu dezvăluie nimic perceptibil simțurilor, sufletele noastre se simt mișcate și pătrunse de această Sărbătoare Impărătească.

Evenimentele din viața Bisericii, care se succed Sărbătorii Nașterii lui Isus din pântecul Sfintei Fecioare, vin să scoată în evidență importanța „coborârii” lui Dumnezeu la noi.

La nici două săptămâni după Sărbătoarea Crăciunului, în Biserică se celebrează Botezul lui Isus în apa Iordanului. Născut în trup în ieslea din Vi-flaim, se „naște” ca misionar în apele Iordanului, pentru ca mai târziu să vestească Împărăția Cerurilor tuturor celor ce vor sa fie născuți din nou spre o viață veșnică.

Acest spirit sărbătoresc aduce în sufletul credincioșilor o atitudine de iertare față de cei care le greșesc, determinați fiind de bucuria care o aduce vestea mântuirii.

Pentru a face ca acest spirit de iertare să nu fie specific doar perioadei Sfințelor Paști sau a Sfântului Crăciun, noi, ca și creștini, trebuie să menținem în suflet această bucurie a iertării din partea lui Dumnezeu și, la rândul nostru, să încercăm să o dăruim cu toată sinceritatea.

În favoarea menținerii acestei atitudini de iertare, la Seminarul Teologic Greco-Catolic din Oradea, la 11 ianuarie a acestui an, a fost invitat Domnul doctor David Levy din California pentru a conferența despre „Terapia iertării – o alternativă curativă”.

Această conferință face parte dintr-un program inițiat de părintele Emil Ember. Părintele este membru al organizației „Pro-life” și a inițiat acest program pentru a oferi celor interesați informații depline pentru a putea lua decizii în favoarea vieții.

Domnul doctor David are o bogată experiență ca și neurochirurg. În practica medicală a urmărit efectele neiertării asupra sănătății omului, descoperind o

seamă de lucruri pe care a venit să le împărtășească cu cei care nu sunt indiferenți față de sănătatea lor. Acest imbold al Domnului David de a milita pentru iertare vine dintr-o întâmplare a copilăriei, întâmplare în care el însuși a fost victimă acestei ispite a neiertării, și, în același timp, din observațiile pe care le-a făcut în cabinetul medical.

Dincolo de efectele negative asupra corpului uman: insomnii, dureri de cap, de spate, de inima, și a problemelor psihice: stres, depresii, Domnul Levy sesiza efectele care atacă sufletul: lipsa de speranță, egoismul, faptul că persoana pe care nu am putut să o iertăm ne ține legați de ea și ne controlează într-o mare măsură. În momentul în care ne amintim de clipa în care a greșit față de noi, ni se schimbă în rău starea de spirit pe care o aveam înainte.

Motivațiile pentru a ierta nu trebuie să se datoreze numai efectelor curative pe care iertarea le are, ci și beneficiilor pe care Sfânta Scriptură le promite odată cu adoptarea acestei atitudini în fața greșelii celuilalt.

În rugăciunea „Tatăl nostru”, singura cerere care este condiționată este cea care se referă la iertarea păcatelor “și ne iartă nouă păcatele noastre precum și noi iertăm greșelilor noștri”. Prin această formulare Dumnezeu ne face responsabili de relația noastră cu ceilalți, oferindu-ne libertatea de a decide să primim iertarea din partea lui Dumnezeu, sau să ne condamnăm singuri prin neiertarea celor care ne greșesc.

Un alt exemplu în acest sens îl găsim în porunca a IV-a din Decalog: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta cum ți-a poruncit Domnul, Dumnezeuul tău, ca să ai zile multe și să fii fericit în țara pe care ți-o dă Domnul, Dumnezeuul tău”. Dr. Levy afirmă că primul lucru pe care trebuie să-l facem atunci când vrem să ne cinstim părinții, este acela să îi iertăm. Pentru că o foarte mare povară ni se ia de pe umeri atunci când reușim să avem cu părinții o relație bazată pe încredere și pe iubire sinceră. Pe lângă armonia care se creează în familie, Dumnezeu oferă binecuvântările Sale.

Consider că toate aspectele care au fost sugerate de Domnul doctor David Levy nu au făcut altceva decât să trezească în ascultători atitudinea de iertare față de cei care ne-au greșit și dorința de a cere pentru aceștia binecuvântarea Tatălui Ceresc.

Iulian BOGLUȚ,
ANUL -III-

FILE DE ISTORIE BIHOREANĂ (II)

Biserica din Bihor la începutul dominației habsburgice

Ideile unioniste ale episcopului Vasile Tarasovici au atras mânia principelui Transilvaniei, Gheorghe Rákóczy I, care, sub false învinuiri, l-a aruncat în temniță, obligându-l, cu ajutorul torturii, să demisioneze. Aceste acțiuni în favoarea calvinilor au nemulțumit și mai mult preoțimea din regiune; ca urmare, la soborul de la Ujhorod din 24 aprilie 1649, se mărturisește Unirea cu Biserica Romei, ca și episcop fiind ales cu o majoritate zdrobitoare Partenie Ratusynski, la recomandarea răposatului episcop Vasilie, scrisă în ajunul morții sale. În favoarea lui Partenie s-au exprimat șase protopopi și 370 de preoți ruteni și români, în timp ce calvinizatul Porfirie Ardan, susținut de către principesa Susana Lorántffi, a fost ales numai de doisprezece preoți ruteni de pe domeniul acesteia. La început, episcopii de la Muncaci au fost vicarii episcopului latin de Agria, purtând titlul de „arhieriei vicari ai Muncaciului și vizitatori apostolici a toată Țara Ungurească” (Maramureșul, Crișana și Sătmarul). (1)

De calitatea de vizitator apostolic al Țării Ungurești a profitat din plin episcopul Iosif de Camillis, numit în 1689, care, convocând sinoade în 1690 în comitatul Crasna (Sălaj) și în 1691 în comitatul Sătmarului, reușește să atragă la Unire un număr însemnat de preoți din regiune. Mănați și de prevederile Diplomei Leopoldine din anul 1691, precum și de cele ale „scrisorii privilegiale” din 23 august 1692 a împăratului Leopold I, conform căroră preoții uniți se bucurau de aceleași drepturi și libertăți ca și preoții romano - catolici, reprezentanții preoților români din jurul Oradei acceptă Unirea cu Biserica Romei la 17 octombrie 1692, când îl recunosc pe episcopul de la Muncaci ca și ierarh al lor. Conform „Diarului” lui Iosif de Camillis, acesta afirma că:

La 17 octombrie după calendarul cel vechiu din anul 1692, părintele Isaia, călugărul grecesc, parohul din Dobrișin și alt preot român, au venit la mine în numele preoților care sunt în Ținutul Orăzii-Mari și în comitatul Bihor până la Dealul Mare și mi s-au închinat. (2)

În această perioadă, sârbii bihoreni erau păstoriți de către episcopul Efreim Beniamin, care, unindu-se și el, a atras asupra sa persecuțiile patriarhului Arsenie, motiv pentru care se va refugia în Imperiul Otoman. (3)

Tot atunci, între episcopul latin de Oradea și episcopul Iosif de Camillis al Muncaciului s-a purtat o bogată corespondență, acesta din urmă hirotonind într-un preot în anul 1693, pe preoții Dimitrie din Beiuș și Gheorghe din Mănăstirea, iar în ianuarie 1694 îl va numi ca și vicar al său peste românii din „părțile ungurene” pe ieromonahul grec Isaia Sfetegoritul, parohul din Debreșin, așezându-l la mănăstirea Bixad. (4) Pentru a întări și mai mult Unirea românilor de pe aceste meleaguri cu Biserica Romei, la invitația episcopului Benkovics Ágoston, episcopul Iosif vizitează Oradea în 1695, decalvinizând și hirotonind noi preoți; cu rezolvarea eventualelor probleme locale ale pre-

oților uniți este însărcinat vicarul latin Ștefan Farkaș, care va înregistra rezultate deosebite în propagarea Unirii, testându-și întreaga avere după moarte (1709), în beneficiul preoților români uniți.

Chiar dacă informațiile despre așezările și numărul românilor bihoreni care au primit Unirea sunt puține și lacunare, la moartea episcopului Iosif de Camillis, 50 de parohii, în mare parte din jurul Oradei (foarte probabil și satul Haieu) și din zona Beiușului, erau considerate unite. (5)

În anul 1701, prin hotărârea Curții Imperiale vieneză, românii din comitatul Bihor erau trecuți sub jurisdicția mitropolitului Atanasie Anghel, care vizitează aceste ținuturi un an mai târziu, la invitația episcopului Benkovics, dăruindu-i fratelui său Popa Gheorghe din Oradea un exemplar din Cazania de la Bălgrad din anul 1699, apărută sub grija sa. (6)

Izbucnirea Răscoalei curuților (1708-1712), condusă de Francisc Rakoczi al II-lea împotriva stăpânirii habsburgice, pe timpul căreia, datorită bune înțelegeri dintre habsburgi și sârbi, confesiunea celor din urmă a fost favorizată, aducând astfel mari prejudicii Unirii. Dat fiind că religia catolică era echivalată cu statul dominant, Unirea a avut de suferit și de pe urma domnilor de pământ calvin. (7)

La întoarcerea în Oradea a episcopului latin Emeric Csáky în anul 1712, acesta va fi nevoit să reia răspândirea Unirii aproape de la capăt. Pentru această misiune, îl va însărcina pe preotul Pavel Lázló, parohul din Beiuș, care, din anul 1713, va fi numit arhidiacon pentru românii uniți. Preot cu vederi iluministe, cerea în memoriul adresat episcopului Csáky: construirea imediată a unor școli pentru români, construirea unui lăcaș demn de închinare pentru românii uniți din Orașul Nou, formarea unui consistoriu propriu cu 12 preoți uniți, dreptul de a deține sigiliu propriu în calitate de arhidiacon al românilor uniți. (8)

În urma vizitațiilor canonice dintre anii 1724-1725, reușește să atragă la Unirea cu Biserica Romei 58 de parohii din cele 91 vizitate, fiind primul ierarh din Bihor care întocmește actele unei vizitații canonice. De o importanță deosebită pentru istorici este documentul din 18 iulie 1725, emis de arhidiaconul Pavel Lázló, *Visitatio et instructionaliter elaborata connotatio presbiterorum graeci ritus*, oferă informații prețioase privind „domniile de pământ” ai satelor vizitate, starea bisericilor și a parohiilor, numele preoților, de cine au fost hirotoniți și multe altele. (9)

Liviu DAT,
MASTERAND

(1) P. Maior *Istoria Bisericii Românilor*, vol. I, București, pp.274-275; (2) I. Ardelean, *Istoria diecezei române greco-catolice a Oradei Mari*, vol.II, Blaj, 1888, pp. 108; (3) N. Iorga, *Istoria Bisericii Românești*, Ediția a II-a, vol.I-II, Editura Ministeriului de Culte, București, 1928, p. 312; (4) I. Radu, *Istoria diecezei române unite a Orăzii Mari, 1777-1927*, Oradea, 1932 p. 14; (5) V. Bunyitay, *Biharvámegye oláhjai savallás unio*, (Românii din comitatul Bihor și unirea religioasă), Budapest, 1892, p. 315; (6) F. Dudaș, C. Butișcă, C. Pinteș, *Catedrala Ortodoxă a Oradei*, Oradea, 2004, pp. 63-64; (7) V. Bunyitay, *Biharvámegye...*, pp. 315-316; (8) *Ibid.*, p. 319. (9) I. Călușer, „Viața spirituală a satului bihorean oglindită în vizitația canonică din anul 1725”, în *Crisia*, XXIX, Oradea, 1999, pp. 120-136. În acest studiu autoarea realizează o reconstituire a documentului pierdut pe parcursul anilor pe baza unor ample studii anterioare pornind de la documentul original.

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

Sfântul Ioan Gură de Aur (Crisostomul) s-a născut în anul 344 în Antiohia, dintr-o familie nobilă și cu o bună situație materială. A rămas orfan de mic, fiind crescut de mama sa, Antusa, rămasă văduvă la 20 de ani. Pentru a-și putea crește cât mai bine copilul, aceasta nu a voit să se recăsătorească. Mama a fost aceea care s-a îngrijit ca fiul său să primească o educație aleasă și să cunoască cele mai înalte valori culturale și spirituale. Astfel, cu retorul Libanios studiază arta oratorică, în acel timp aceasta însemna cea mai înaltă treptă în educația unui tânăr, dar îi dădea acestuia și posibilitatea de a profesa în domeniul juridic. Și, tot în acel timp, frecventează cursurile filosofului Androghatius.

În 369, fiind remarcat de episcopul Meleție, a fost botezat și făcut lector. Probabil că în acest timp a ascultat lecțiile lui Diodor din Tars. În 374, în urma morții mamei sale, și poate și pentru a scăpa de sarcina episcopiei pe care vroiau să i-o dea, se retrage într-o mănăstire în jurul Antiohiei. După patru ani se ascunde într-o peșteră, trăind singur o viață austeră. Cu o sănătate fragilă, nu a suportat acest regim sever pe care și l-a impus și a fost silit să se întoarcă în Antiohia în anul 380, unde, în anul 381, este hirotonit diacon de către Meleție, iar în 386, preot, de către episcopul Flavian, și însărcinat cu predicarea în catedrala din Antiohia (386-398). Atunci începe cariera sa de orator, ținând cele mai vestite predici, omiile sale, care se răspândesc și îi duc faima pretutindeni.

În anul 397, în urma morții episcopului Nectarie, împăratul Arcadie îl numește pe Ioan Episcop al Constantinopolului, unde a păstorit între anii 398-404. În calitate de episcop al Constantinopolului, trimite la Roma o delegație compusă dintr-un episcop al Siriei, Acaciu de Bereea, și un preot alexandrin, Isidor, pentru a obține scrisori de comuniune pentru el însuși și de asemenea pentru Flavian, restabilând astfel pacea și înțelegerea între provincia Orientului și Biserica Universală.

Om energic, Sfântul Ioan Gură de Aur a început să combată toate neregulile și viciile pe care le vedea în cler, în mănăstiri, în poporul de jos și în puternicii zilei, chiar și pe acelea ale curții imperiale. Pentru re-

formele sale, va atrage ura tuturor și în special a trei văduve care mai târziu se unirà cu împărăteasa Eudoxia pentru a-l pierde. În timp ce voia reformarea moravurilor, făcea eforturi, prin predici, pentru dezvoltarea vieții creștine a credincioșilor săi. În acest sens, explică de la amvon, „Epistolele” Sfântului Pavel, comentează Psalmii și Faptele Apostolilor. Pentru că nu a ezitat să o condamne pe împărăteasă de nedreptatea făcută, în anul 401 relațiile dintre curtea imperială și episcopat au fost rupte. Ele au fost reluate mai târziu, dar într-un mod rece.

Sosirea călugărilor din Nitria, care erau origeniști și persecutați în Egipt de episcopul Teofil, și primirea lor de Sfântul Ioan la Constantinopol au fost scânteia care a început disputa. Teofil îl va acuza pe Sfântul Ioan de erezie și va reuși să strângă împotriva sa douăzeci și șase de episcopi nemulțumiți. Va fi depus din scaun în urma sinodului din localitatea „La Stejar”. Va fi repus în funcție din cauza revoltei poporului, dar, după numai nouă luni, va fi din nou depus din funcție, pentru că a criticat inaugurarea, lângă biserica unde slujea, a unei statui a împărătesei.

Va fi exilat. După o călătorie de 77 de zile ajunge la Cucuz, în Armenia Mică. De aici va fi trimis la Pytus, dar va muri pe drum, la Co-

mana, în Pont, în ziua de 14 septembrie 438, rostind cuvintele: „Mărire lui Dumnezeu pentru toate!” Papa a cerut și a obținut ca rămășițele lui să fie aduse la Constantinopol și de aici la Roma, unde se cinstesc în Bazilica Sfântul Petru. La intervenția Papei Inocențiu I a fost trecut în diptice (pomeniri).

Sfântul Ioan este cel mai prolific scriitor al Bisericii de atunci. De la el ne-au rămas numeroase omilii (peste 700), tratate, printre care și minunatul tratat „Despre Preoție”.

Acestui mare Sfânt i se atribuie și una dintre cele trei Liturghii Orientale, Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur.

Răzvan CHIVULESCU,
ANUL -I-

ACTUL UMAN ȘI MÂNTUIREA PERSONALĂ

De-a lungul istoriei creștinătății problematica mântuirii a fost foarte dezbătută. Mântuirea este o dimensiune care ne interesează pe toți. Cum ne mântuim? Cine se poate mântui?

Aceste două întrebări primesc răspunsuri diverse în diferitele confesiuni ale creștinismului. În primul mileniu se poate vorbi despre o nevroză creștină de culpabilitate, prin intermediul căreia Dumnezeu nu este prezentat ca un tată, ci mai degrabă ca un judecător, iar perspectiva asupra mântuirii era aceea că „numărul celor aleși va rămâne mic, deoarece întreaga omenire merită infernul din cauza păcatului originar”. (1) Privitor la cel de-al doilea mileniu creștin, Biserica Catolică post-tridentină afirma cu convingere „extra Ecclesiam nulla salus”, în timp ce Calvin era convins de predestinarea celor care urmau să fie mântuiți, fără ca actele umane să conteze în această economie a mântuirii. Puțin mai târziu, Maurice Blondel, filosoful acțiunii, afirma că „actele umane depășesc întotdeauna intenția celui care le săvârșește. Acțiunea, de când a fost inițiată, ea se detașează de individul care a întreprins-o, dobândind o viață proprie în mediul exterior. Toate acțiunile bune ale omului îl duc mai aproape de mântuire.” (2)

Având în vedere toate acestea, cum putem răspunde azi întrebărilor legate de mântuire?

Mântuirea este strâns legată de actele umane. Actele umane sunt actele care pornesc din cunoaștere și consimțământ deliberat. Pentru a înțelege mai bine conceptul de act uman, trebuie să facem diferențierea între act uman și actul omului. În ceea ce privește caracteristicile actelor omului, acestea sunt total opuse actelor umane. Pentru a le săvârși nu este nevoie de intelect și nici măcar de liberă voință. Astfel, actele omului reprezintă totalitatea proceselor biologice care se desfășoară independent de voința umană, dar și a acțiunilor care sunt îndeplinite de cei care sunt lipsiți de rațiune (nebulul, omul în somn, în stare de ebrietate etc.).

Așadar, pentru ca o acțiune să fie considerată act uman, trebuie să îndeplinească cele două principii constitutive ale acestuia: cel intelectual și cel volitiv. În ceea ce privește principul intelectual, nu este de ajuns ca persoana să cunoască implicațiile și consecințele acțiunii sale, ci trebuie să cunoască și valoarea morală a acțiunii pe care este pe cale să o săvârșească, putând în acest mod să evite acțiunile rele.

Cel de-al doilea principiu, și anume cel volitiv, este strâns legat de libertate. „Dacă cineva nu este liber să aleagă ceea ce dorește, conform ideilor și voinței sale, fiind constrâns să acționeze împotriva voinței sale, acțiunile sale nu sunt libere și prin urmare, nu este un act uman.” (3) Conciliul Vatican II ne spune că acest lucru e posibil. Chiar dacă libertatea este mult stimată de către oameni, „totuși adesea, oamenii o promovea-

ză în mod greșit, ca o permisiune de a face orice cu condiția să fie plăcut, inclusiv răul.” (4)

Trebuie menționat că mântuirea persoanei umane este condiționată de actele umane, actele omului neavând nici o pondere în această spinoasă problemă.

„Orice act voit este imputabil autorului său. Astfel, Domnul îl întreabă pe Adam după ce a comis păcatul: «ce ai făcut?» (Gen 3, 13)” (5). E de înțeles că fiecare om trebuie, cum zice un vechi proverb, să se gândească de două ori și să acționeze o singură dată.

Așadar, mântuirea este un act uman sau este un act al omului, în sensul că Dumnezeu mântuiește persoana împotriva liberei sale voințe? Calvin afirma că Dumnezeu i-a ales din veșnicie pe cei pe care îi va mântui, fără ca aceștia să trebuiască să facă ceva.

Biserica Catolică susține că în ceea ce privește mântuirea umană trebuie luate în seamă două aspecte: cel divin și cel personal. Dumnezeu și-a împlinit partea Sa prin faptul că L-a trimis pe Fiul Său pentru a recapitula întreaga creație prin jertfa Crucii. Ceea ce lipsește mântuirii este asumarea dimensiunii personale, este abilitatea omului de a răspunde acestei mântuirii universale înfăptuite de Isus Cristos. Acest răspuns al omului se concretizează prin actele sale. Actele umane bune, cum spunea Maurice Blondel, ne aduc mai aproape de mântuire.

Mântuirea creștină comportă libertate precum și asumarea responsabilității pentru actele săvârșite. Așadar, mântuirea creștină este una personală, în care fiecare se mântuiește prin intermediul actelor moralmente bune pe care le săvârșește. În documentele Conciliului Vatican II, Biserica Catolică afirmă că până și cei de alte religii pot ajunge la mântuire prin actele umane pe care le înfăptuiesc conform legii morale naturale.

Toți suntem chemați la mântuire, la practicarea virtuților, la trăirea unei vieți de sfințenie care ne va apropia de Împărăția Veșnică.

Marcel AUȘAN,
ANUL -III-

(1) Jean DELUMEAU, „Păcatul și frica”, Ed. Polirom, Iași 1997, pag. 352; (2) Ernest STERE, „Din istoria doctrinelor morale”, Ed. Polirom, Iași 1998, pag. 418; (4) Karl Heinz PESCHKE, „Etica creștină: volumul I – Întemeierea Teologiei Morale”, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpus 2008, pag. 273; (5) Gaudim et Spes, 17; (6) CBC 1736

BIBLIOGRAFIE

- Sfânta Scriptură, Ed. IMBOR, București 2002;
- Catehismul Bisericii Catolice, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, București 1993;
- Conciliul Vatican II;
- Karl Heinz PESCHKE, „Etica creștină: volumul I – Întemeierea Teologiei Morale”, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpus 2008;
- Jean DELUMEAU, „Păcatul și frica”, Ed. Polirom, Iași 1997;
- Ernest STERE, „Din istoria doctrinelor morale”, Ed. Polirom, Iași 1998;
- Eduard FERENȚ, „Escatologia creștină”, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, București 2001

SCOPUL VIEȚII

Care este scopul ultim al omului? Care este scopul ultim al creștinului? Este acesta o realitate pentru el? Aceste întrebări sunt de o importanță capitală și fiecare credincios ar trebui să și le reamintească.

Biserica învață că omul este chemat la mântuire, la fericire, la comuniunea cu Dumnezeu. Astfel, fiecare creștin trebuie să trăiască cu această speranță, știind că actul de mântuire a fost îndeplinit de Isus pe cruce.

Acest fapt este o realitate, o realitate celebrată zilnic pe întregul pământ prin săvârșirea Sfintei Liturghii. Pe lângă jertfa Mântuitorului, fiecare persoană este chemată să -și aducă contribuția, trăind o viață de sfințenie, în acord cu poruncile lui Dumnezeu și cu legile Bisericii. Ea este chemată la însușirea stilului de viață creștin și nu doar la simpla ascultare de reguli. Este chemată la practicarea virtuților, la trăirea vie, sacramentală, dar și la răspândirea Cuvântului evanghelic.

Scopul ultim al omului, „vocația ultimă a omului este efectiv una singură”, adică „Dumnezeu însuși”, așa cum ne învață părinții conciliari ai Conciliului Ecumenic Vatican II prin documentul „Gaudium et Spes”, la numărul 32.

Realitatea acestui scop este prezentă și prezentată în Biblie încă de la crearea primilor oameni. Chiar dacă aceștia păcătuiesc și sunt izgoniți din Eden, Dumnezeu le face o promisiune de izbăvire: „Vrășmășie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei. Aceasta îți va zdrobi capul și tu îi vei zdrobi călcâiul” (Gen 3,15). De altfel, toată istoria poporului Israel este o dovadă a fidelității lui IHWH față de oameni și de promisiunea Lui, promisiune care crește progresiv (descendență, teritoriu, binecuvântări de tot felul, eliberare și libertate etc).

Îndeplinirea tuturor făgăduințelor Vechiului Testament este Învierea lui Cristos, așa cum se afirmă în Catehismul Bisericii Catolice, 1993, articolul 652.

Misterul pascal are astfel un dublu aspect: izbăvirea de păcat și deschiderea spre o nouă viață, învierea lui Cristos fiind „principiu și izvor” al învierii

noastre: „Căci, precum toți mor în Adam, tot astfel vor fi înviați în Cristos” (1 Cor. 15,22).

Astfel, însuflețiți de Cuvânt, ne putem orienta cu speranță și iubire către scopul vieții noastre prin alegerea liberă pe care o facem și o înnoim. Putem crește schimbându-ne viziunea, privind cu ochii credinței, recunoscând puterea, mărirea și infinita dragoste a Domnului în toți copiii săi și în natură. Viața poate deveni o celebrare, o bucurie, o întoarcere acasă, un potențial de perfecționare, de îndumnezeire, așa cum afirmă Sfinții Părinți.

Putem alege să nu mai fim victime ale păcatului, ale ignoranței și să ne îndreptăm cu încredere către Isus. Vom descoperi că suntem responsabili în primul rând de noi înșine, și asta nu va fi o povară, pentru că din aceeași responsabilitate învățăm că suntem liberi. Viața nu va mai fi o înșiruire de drame sau catastrofe, tristețea se va transforma în bucurie, frica în curaj și îndoiala va dispărea. Vom înțelege evenimentele din viața noastră la lumina ce este Cristos, așa cum evangheliștii au făcut când au scris mărturiile lor. Și, dacă ne vom deschide Spiritului Sfânt, adevărate minuni vor avea loc în viața noastră; în primul rând spirituale, și de ce nu, și trupești sau binecuvântări materiale. Putem trăi fericit doar dacă vom redescoperi izvorul fericirii, al iubirii și al păcii. Vom fi autentici, vom fi noi înșiși, fără măști, ego, falsități, minciuni și alte mizerii. Vom propovădui Vestea cea Bună prin viața noastră și vom experimenta adevărata Iubire, Dumnezeu. Vom cunoaște în inimile noastre ce este bine, vom ști să ascultăm glasul Lui în acel loc sacru și intim din ființa noastră. Vom putea crește sănătoși și bucuroși, înțelegând că totul este de la Tatăl Ceresc. Pe cei din jurul nostru, chiar dacă ei nu vor trăi ca și noi, îi vom respecta pentru alegerile lor, vom avea compasiune față de ei și îi vom onora ca frați și surori.

Avem un scop, avem o misiune! Fie ca să pășim cu mult curaj! Să nu ne temem, căci El a biruit lumea!

Flaviu DUMA,
ANUL -III-

Le mulțumim parohiilor din Eparhia noastră care au adus Seminarului Teologic contribuția de 10% din fondurile adunate cu prilejul sfințirii caselor:

Parohia Ghenci	123 lei
Parohia „Sfânta Treime”, Șimleu	700 lei
Catedrala „Sfântul Nicolae”, Oradea	950 lei
Parohia Tuturor Sfinților, Oradea	200 lei
Parohia Ștei	200 lei
Parohia „Sfântul Gheorghe”, Oradea	200 lei